

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης
και Ένταξης

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΣΤΟΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΡΗ,
ΜΑΙΑ, Msc.

ΕΟΔΥ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΡΗΙΛΟΣ II

ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΗΕ ως έμφυλη βία ορίζεται κάθε πράξη βίας βάση φύλλου, η οποία επιφέρει ή είναι πιθανό να επιφέρει φυσική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή την αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό βίο. (ΟΗΕ, 1993)

ΜΟΡΦΕΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

- ▶ Ενδοοικογενειακή βία
- ▶ Ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων (Α.Γ.Γ.Ο)
- ▶ Εξαναγκαστικός γάμος
- ▶ Εγκλήματα τιμής
- ▶ Εμπορία Ανθρώπων (Human Trafficking)
- ▶ Βιασμός
- ▶ Βασανιστήρια

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

1. Φυσική: εσκεμμένη χρήση φυσικής δύναμης από τον σύντροφο/ σύζυγο ή από άλλο μέλος της οικογένειας που μπορεί να επιφέρει τραύμα ή κάκωση μέχρι και θάνατο της εγκύου μητέρας ή/και του μωρού της.
2. Σεξουαλική: μη συναινετική/ ακούσια σεξουαλική επαφή από τον σύζυγο/ σύντροφο ή από άλλο μέλος της οικογένειας συχνά συνοδευόμενη από σωματική βία και απειλές.
3. Ψυχολογική ή Συναισθηματική: περιλαμβάνει μη σωματικές πράξεις ή συμπεριφορές που επηρεάζουν αρνητικά το θύμα κακοποίησης.

Στην Ελλάδα σύμφωνα με το νόμο 3500/2006 και τις διατάξεις 312 και 333 του νέου ποινικού κώδικα η ενδοοικογενειακή βία διώκεται ποινικά.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- ▶ ΣΜΝ/ΗΙΥ
- ▶ ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες
- ▶ σεξουαλικές διαταραχές
- ▶ αύξηση κινδύνου αποβολής
- ▶ πρόωρος τοκετός
- ▶ χαμηλό βάρος γέννησης νεογνού
- ▶ τραυματισμός και θάνατος μητέρας ή εμβρύου
- ▶ ρήξη μήτρας
- ▶ κατάθλιψη
- ▶ χρήση αλκοόλ της μητέρας

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ (Α.Γ.Γ.Ο)

- Μορφή βίας με βάση το φύλο η οποία περιλαμβάνει κάθε διαδικασία που συνεπάγεται τη μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλο τραυματισμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων για μη ιατρικούς (π.χ παραδοσιακούς, πολιτισμικούς, θρησκευτικούς ή μη θεραπευτικούς) λόγους (ΠΟΥ, 2008).
- Επηρεάζει περισσότερο από 200.000.000 κορίτσια παγκοσμίως (ΠΟΥ, 2008) και 8.000 κορίτσια βρίσκονται σε κίνδυνο για ακρωτηριασμό καθημερινά (UNISEF).

- Η παραδοσιακή αυτή πρακτική συναντάται κυρίως σε χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής (Σομαλία, Ερυθραία) και της Μέσης Ανατολής (Αίγυπτος) .
- Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπολογίζεται ότι 600.000 γυναίκες και κορίτσια που ζουν στην Ευρώπη έχουν υποβληθεί ΑΓΓΟ.

- Προκαλεί σοβαρές βλάβες στα γεννητικά όργανα της γυναίκας με αρκετές σωματικές, σεξουαλικές και ψυχολογικές επιπλοκές που μπορεί να οδηγήσουν και στον θάνατο.
- Ο Α.Γ.Γ.Ο σε πολλές χώρες της Ευρώπης όπως Γερμανία, Σουηδία, Ελβετία, Γαλλία τιμωρείται με ποινή φυλάκισης.
- Στην Ελλάδα έχει κυρωθεί η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης με τον Νόμο 4531/5-4-2018 και αποσκοπεί στην εξάλειψη της έμφυλης βίας. Γυναίκες και κορίτσια έχουν υψηλό επίπεδο προστασίας και μπορεί να τους χορηγηθεί άσυλο βάσει του άρθρου 11 του νόμου 3907/2001 για το άσυλο.

Άρθρο 38- Ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων γυναικός

Τα Μέρη θα λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η ποινικοποίηση των ακόλουθων εσκεμμένων συμπεριφορών:

α. της εκτομής, του ακρωτηριασμού ή της εκτέλεσης οποιουδήποτε άλλου ακρωτηριασμού σε ολόκληρο το εύρος ή σε οποιοδήποτε τμήμα των μεγάλων ή μικρών αιδοϊκών χειλέων ή της κλειτορίδας γυναικός.

β. του εξαναγκασμού ή της παρότρυνσης γυναικός να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που αναφέρονται στο εδάφιο α.

γ. την υποκίνηση, τον εξαναγκασμό ή την παρότρυνση κοριτσιού να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που εκτίθενται στο εδάφιο α.

*ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ
ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ
ΒΙΑΣ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, 11.5.2011*

ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- ▶ έντονος πόνος
- ▶ οίδημα στον ιστό των γεννητικών οργάνων
- ▶ ακατάσχετη αιμορραγία
- ▶ αυξημένος κίνδυνος μετάδοσης του HIV
- ▶ πόνος στην ούρηση
- ▶ συχνές ουρολοιμώξεις

ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- ▶ επιπλοκές στον τοκετό
- ▶ θάνατοι νεογέννητων
- ▶ χρόνιες λοιμώξεις
- ▶ ψυχικές διαταραχές
- ▶ χρόνιος πόνος
- ▶ μειωμένη σεξουαλική δραστηριότητα

- ▶ επώδυνη ούρηση
- ▶ κατά την εγκυμοσύνη μπορεί να καθυστερήσει τη διάγνωση και θεραπεία περιστατικών που σχετίζονται με την κύηση
- ▶ αυξημένος κίνδυνος λοιμώξεων του ουροποιητικού συστήματος και δυσκολία στην κοιλική εξέταση

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ Α.Γ.Γ.Ο

- Σύμφωνα με την παραδοσιακή πρακτική του Α.Γ.Γ.Ο η διάνοιξη κλειτοριδεκτομής απαγορεύεται.
- Οι μαίες πρέπει να ρωτούν τις γυναίκες εάν έχουν υποστεί κλειτοριδεκτομή.
- Οι μαίες και οι λοιποί επαγγελματίες υγείας χρειάζεται να αξιολογούν τις ανάγκες της γυναίκας σύμφωνα με το ιστορικό της κλειτοριδεκτομής.

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

- ❖ Κάνουμε ερωτήσεις μόνο όταν η γυναίκα είναι **μόνη** της.
- ❖ Εξασφαλίζουμε **κλίμα εμπιστοσύνης**.
- ❖ Παίρνουμε τα κατάλληλα μέτρα αποβλέποντας στην ασφάλεια της γυναίκας, π.χ. της προτείνουμε εάν θέλει να της δώσουμε πληροφορίες σχετικά με το που μπορεί να μας βρει.
- ❖ Δίνουμε πληροφορίες και της εξηγούμε ότι η βία είναι παράνομη.
- ❖ Εξηγούμε ότι η βία **δεν είναι δικό της λάθος** και τονίζουμε ότι **δεν θα κατηγορηθεί** εάν αποκαλύψει την κακοποίησή της.

- ❖ Παραπέμπουμε για ψυχολογική εκτίμηση και συμβουλευτική από το ψυχοκοινωνικό κλιμάκιο.
- ❖ Επισημαίνουμε ότι οι πληροφορίες που θα μας δώσει είναι **εμπιστευτικές** και θα παραμείνουν **απόρρητες**.
- ❖ Χρησιμοποιούμε διερμηνέα, κατά προτίμηση **γυναίκα**.
- ❖ Συντονίζουμε τη συνεργασία με άλλους φορείς/ ειδικότητες.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΣΗΜΑΔΙΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟ-ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΣΤΟ ΙΑΤΡΕΙΟ:

Ενδεικτικά:

- ✓ Επαναλαμβανόμενες επισκέψεις
- ✓ Προηγούμενες επισκέψεις λόγω τραυματισμού
- ✓ Ιστορικό βιασμού
- ✓ Χρόνιος πυελικός πόνος

- ✓ Γυναικολογικά προβλήματα κυρίως ΣΜΝ
- ✓ Επίμονοι πονοκέφαλοι
- ✓ Ιστορικό κατάθλιψης
- ✓ Άγχος
- ✓ Κατάχρηση ουσιών (ναρκωτικά, αλκοόλ)

- ✓ Φόβος, απότομες αντιδράσεις
- ✓ Απόσπαση προσοχής
- ✓ Συμπτώματα μετατραυματικού στρες
- ✓ Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη
- ✓ Καθυστερημένη επίσκεψη για τον προβλεπόμενο προγεννητικό έλεγχο/ χάσιμο ραντεβού

ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ-ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Ενδεικτικά ρωτάμε:

- ✓ εάν υπάρχει βία από τον σύζυγο/σύντροφο μέσα στη σχέση και εκφράζουμε ότι ανησυχούμε για εκείνη
- ✓ εάν την έχει χτυπήσει ή κλωτσήσει ή τραυματίσει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης κάποιος
- ✓ εάν έχει προσπαθήσει κάποιος να την προσεγγίσει ερωτικά χωρίς να το θέλει η ίδια

- ✓ Εάν φοβάται τον σύντροφο / άντρα της ή κάποιον άλλο
- ✓ Εάν είναι ασφαλή τα παιδιά εφόσον υπάρχουν και αν υπάρχει άλλο μέρος που μπορεί να είναι ασφαλείς
- ✓ Προσθέτουμε ραντεβού στον προγεννητικό έλεγχο και ενημερώνουμε ότι υπάρχουν υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης στην ενδοοικογενειακή βία

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ✓ Εκτίμηση κινδύνου σωματικής βλάβης και επείγουσα παροχή ιατρικής φροντίδας.
- ✓ Στην περίπτωση που το θύμα κακοποίησης είναι έγκυος, αποκλείουμε τυχόν επιπλοκές για τη μητέρα και έμβρυο (καταγραφή ζωτικών σημείων, ακρόαση εμβρυικών καρδιακών παλμών) και καλούμε το ΕΚΑΒ για περαιτέρω μαιευτική φροντίδα.

Τα θύματα κακοποίησης που χρειάζονται άμεση αντιμετώπιση παραπέμπονται κατόπιν κλήσεων του ΕΚΑΒ στα ΤΕΠ.

- ✓ Έλεγχος ιστορικού της γυναίκας ώστε να αποκλειστεί προϋπάρχουσα εγκυμοσύνη. (εάν διατίθεται τεστ κυήσεως, μπορεί να χρησιμοποιηθεί εφόσον είναι αναγκαίο).
- ✓ Επείγουσα αντισύλληψη εάν κριθεί απαραίτητο με σκοπό την πρόληψη ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης.

Η χορήγηση επείγουσας αντισύλληψης εντός 72 ωρών είναι πολύ αποτελεσματική.

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ

Προτεινόμενη:

- Δισκία λεβονοργεστρέλης (LNG) σε εφάπαξ δόση (750mgx2) ή διπλή δόση (1η δόση 750 mg μέχρι 72 h μετά το συμβάν και η 2η δόση 750 mg 12 ώρες μετά) - NORVELO
- Το συνδυασμένο αντισυλληπτικό χάπι που περιέχει αιθινυλοιστραδιόλη και λεβονοργεστρέλη μπορεί να χορηγηθεί σύμφωνα με το πρωτόκολλο που περιγράφεται ως μέθοδος (Yuzpe). (δύο δισκία που περιέχουν 50μg αιθινυλοιστραδιόλης και 250μg λεβονοργεστρέλης ή τέσσερα δισκία 30μg αιθινυλοιστραδιόλης και 150μg λεβονοργεστρέλης το ταχύτερο δυνατόν μετά τη συνουσία. Στη συνέχεια ακολουθείται ίδια δόση δισκίων μετά 12ωρο)
- Εναλλακτικά: ενδοκοιλιακό σπείραμα (IUD) με ποσοστό επιτυχίας 99,9

- ✓ Άμεση παραπομπή στο νοσοκομείο για κλινική εξέταση από τον θεράποντα ιατρό και αν πρόκειται για σεξουαλική κακοποίηση χορήγηση αγωγής (PEP) για ΣΜΝ με στόχο τη πρόληψη μετάδοσης του ιού HIV.

Σύμφωνα με τις τρέχουσες κατευθυντήριες οδηγίες συστήνεται χορήγηση αντιρετροϊκής αγωγής (PEP) εντός 72 ωρών από την πιθανή έκθεση της εγκύου ή γυναίκας με πιθανή εγκυμοσύνη.

ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΠΑΝΤΑ!

- ✓ Ο HIV δύναται να μεταδοθεί από την HIV θετική μητέρα στο έμβρυο/ νεογνό κατά τη διάρκεια της κύησης, του τοκετού και του θηλασμού!!!

✓ Επιπλέον προληπτική αγωγή για ΣΜΝ:

Θεραπεία για σύφιλη, χλαμύδια, γονόρροια

Εμβολιασμός κατά της Ηπατίτιδας Β, εφόσον το άτομο δεν έχει εμβολιαστεί

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ▶ Πλήρες ιστορικό σύμφωνα με το πρωτόκολλο έμφυλης βίας του ΕΟΔΥ.

- ▶ Έντυπο κλινικής εξέτασης.

ΠΑΡΟΧΗ ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΟΝ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ (Α.Γ.Γ.Ο)

- Η προγεννητική φροντίδα είναι απαραίτητο να παρέχεται από μαίες **έμπειρες** στη διαχείριση ζητημάτων της κλειτοριδεκτομής και των πιθανών επιπλοκών.
- Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στην ενημέρωση κατά την προγεννητική περίοδο και την προετοιμασία για τη γέννα.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

- ✓ Συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών με στόχο την εξάλειψη κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών μέχρι το 2030.
- ✓ Είναι απαραίτητο να γίνεται ανίχνευση των **ενδείξεων** ενδοοικογενειακής βίας κατά την **πρώτη** επίσκεψη προγεννητικού ελέγχου των προσφύγων, τουλάχιστον μια φορά σε κάθε τρίμηνο της εγκυμοσύνης καθώς και μετά τον τοκετό όπως και στην επίσκεψη για περιστατικά γυναικολογικών προβλημάτων.
- ✓ Είναι **ύψιστης σημασίας** η ενημέρωση όσον αφορά στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία να ενημερώσουμε ότι οι σεξουαλικές σχέσεις συνδέονται με την αγάπη και τον σεβασμό προς τον εαυτό μας προκειμένου αρχικά να αναγνωρίζεται η βία και κατόπιν να αντιμετωπίζεται.

Υποθετική περίπτωση 1

Η ωφελούμενη Α, επισκέπτεται το ιατρείο του Κέντρου Φιλοξενίας με εμφανή σημάδια βίας (σκισμένα ρούχα, γρατζουνιές, μελανιές).

Ποια βήματα ακολουθείτε;

1. Επείγον περιστατικό – άμεση παραπομπή με ΕΚΑΒ
2. Περιποίηση τραυμάτων
3. Λήψη ιστορικού σύμφωνα με το πρωτόκολλο έμφυλης βίας

Υποθετική περίπτωση 2

Η ωφελούμενη Β, 30 ετών διαμένουσα στο Κέντρο Φιλοξενίας Μαλακάσας με υποψία εγκυμοσύνης επισκέπτεται το ιατρείο για επιβεβαίωση της εγκυμοσύνης. Η γυναίκα είναι φοβισμένη, λιγομίλητη και μας ενημέρωσε ότι εχθές βράδυ είχε έντονο πυελικό άλγος ύστερα από έντονο καυγά με τον σύζυγο της.

Πως θα διαχειριζόσασταν το περιστατικό;

1. Επιβεβαίωση εγκυμοσύνης
2. Κλινική εξέταση
3. Γίνεται λήψη ιστορικού
4. Η μαία οφείλει να διερευνήσει τα αίτια του πυελικού άλγους.
5. Η μαία δημιουργώντας κλίμα εμπιστευτικότητας με τη γυναίκα κάνει ερωτήσεις για την ανίχνευση βίας:

Ποια είναι η κατάσταση που επικρατεί στο σπίτι της.

Εάν γίνονται συχνά καυγάδες με τον σύζυγο της.

Εάν κατά τη διάρκεια του τσακωμού την έχει ποτέ χτυπήσει, κλωτσήσει ή ασκήσει οποιαδήποτε μορφή βίας.

Εάν νιώθει φόβο όταν είναι μόνη της με τον σύντροφό της.

Εάν γνωρίζει ότι υπάρχουν δομές υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΑΙΑΣ

- ✓ Ο ρόλος της μαίας ξεπερνά τα αμιγώς ιατρικά καθήκοντα: διαμορφώνει μια πιο προσωπική και άμεση σχέση με τη γυναίκα επομένως είναι σε θέση να αξιολογήσει όχι μόνο τη σωματική της υγεία, αλλά και την ψυχολογική και συναισθηματική της κατάσταση
- ✓ Ο ρόλος της μαίας είναι θεμελιώδης ως προς τον εντοπισμό της έμφυλης βίας, την αναγνώριση, την αξιολόγηση και την εκτίμηση της κατάστασης της

Λόγω της φύσης του επαγγέλματός της και τη σχέση εμπιστοσύνης που αναπτύσσει, η μαία είναι σε θέση να βοηθήσει το θύμα βίας αρχικά να ομολογήσει τη βία που υφίσταται και να διακρίνει τις περιπτώσεις όπου χρειάζεται άμεση παρέμβαση για την προστασία του. Η μαία αξιολογώντας την κατάσταση, παραπέμπει τη γυναίκα σε επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων ώστε να λάβει περαιτέρω βοήθεια.

Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτός ο σπουδαίος ρόλος της μαίας ως μεσάζοντα ανάμεσα στις γυναίκες και στις δομές παροχής υπηρεσιών υγείας καθώς και το πόσο σημαντική είναι η θέση της στη παροχή υπηρεσιών όπως συμβουλευτική, ενημέρωση, εφαρμογή και έρευνα και η θεμελιώδης προσφορά της στη διατήρηση της υγείας των γυναικών (ολιστική προσέγγιση).

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

healthwise

Πηγή: Healthwise